

Vaig sortir de Barcelona en el bibliobús de la Institució de les Lletres Catalanes que portava novel·les per als soldats del front. El pare va morir abans de marxar jo; el meu fill es va quedar aquí, amb la mare. De drames tants com vulgüeu... Amb mi hi anaven altres novel·listes. Era el 23 de gener de 1939. Vam anar amb la gran massa, perquè sortírem al darrer moment. Per què vaig deixar Catalunya? Per fidelitat a una actitud ètica que m'obligava a ser conseqüent amb el destí del meu país, no per altra causa, ja que mai vaig tenir activitat militant en política. Amb tot, encara que jo no fes política, que no hagués militat a cap partit, el sol fet

de col·laborar a revistes, diguem-ne, comunistes i socialistes, i no oblidem el fet importantíssim d'escriure en català, em marcava de seguida -ser nacionalista catalana era aleshores més perillós que ser comunista.

Sempre, de jove, havia tingut ganes de morir. No estava bé ni en el món ni dintre de mi mateixa. Eren unes ganes de morir que venien espaiades, i, sobretot, molt literàries. La manera de morir que em va agradar més, la vaig trobar en llegir *La faute de l'abbé Mouret*, que vaig descobrir a la llibreria del meu pare. La protagonista, una noia jove, se suïcidava omplint-se el dormitori de flors i d'herbes aromàti-

ques, fàcils d'obtenir perquè vivia en una caseta al bell mig d'un parc immens. Morir per culpa del perfum de les flors era una temptació, però, podria jo, en el jardí de casa, collir prou flors perquè el seu perfum m'adormís i em matés?

Vaig començar a escriure contes fantàstics durant una època difícil de la meua vida. Necessitava evadir-me del meu sofriment. Jo passava una època molt, però molt dolenta, i escriure'ls va ser, com si diguéssim, una fugida de la realitat. Que jo sempre sostinc que, per a un narrador o per a un poeta, una fugida de la realitat és encarar-se amb la seva realitat més profunda.

L'exili de la novel·lista va durar del 1939 fins al 1972 i la va empènyer a instal·lar-se a París, Bordeus i Ginebra

El conte no sé exactament què és. M'agradaria poder precisar, però de debò que no ho sé. I, no obstant això, amb alguns dels meus contes he suat sang, i són els que més m'omplen del conjunt de la meua obra. Perquè en tingueu una idea més exacta, m'agradaria haver escrit una novel·la que tingués el to dels meus millors contes, com «Una fulla de gerani blanc». [...] És tan difícil i tan agraït, el conte!

Vaig venir [a Catalunya] set o vuit anys després de la nostra guerra per visitar la meua mare, i em féu un efecte terrible i depriment. Es respirava el mateix aire insà de quan vaig marxar. Feia pena perquè la sensació era la típica d'un país que ha perdut una guerra. Barcelona em va fer una gran llàstima, que em sembla que es reflecteix una mica a *La plaça del Diamant* quan explico allò que no hi havia res a les botigues, que als tramvies no hi havia vidres... en fi, una cosa que era realment molt depriment. Es veia misèria i es veia la gent trista. La gent. La gent que jo coneixia, la gent a les botigues, amb qui tractaves; els meus amics, ja no cal dir-ho: Riba, Manent, Pous i Pagès, tota aquesta gent, estaven tan deprimits i decaïguts que feia plorar.

Com tota persona apassionada m'he quedat amb el que m'interessava i he esborrat allò accessori. Un poeta va dir que la vida s'ha de veure neta: per això he procurat oblidar. Oblidar és procurar no recordar coses desagradables, no desenterrar-les mai més. No sóc rancorosa. El rancor és una pèrdua de temps.

Tinc un caràcter bastant dolent. Generalment, quan sembla que estic contenta, estic d'un humor de mil dimonis, i, al revés; sóc quieta i violenta, apassionada i serena, innocent i complicada. Per això hi ha gent que no es cansa de veure'm, i gent que no em pot aguantar ni cinc minuts. Segueixo els canvis del temps. En principi, sóc esquerra. I puc arribar a ser autoritària. Viure amb mi és francament difícil. Perquè, a més, aquesta feina em produeix un mal humor terrible. Però, en el fons, si em deixen en pau, sóc una bona persona, amb una inclinació marcada cap al romanticisme, el sentimentalisme i la nostàlgia, que procuro de dissimular perquè considero que són sentiments negatius. En fi: sóc com tothom.

Sóc una dona molt tímida, fins a extrems gairebé malaltissos. Quan vaig fer setanta anys, ja a Romanya, van començar a arribar periodistes i crítics per celebrar-ho i, ui!, que malament que ho vaig passar! Sotmetre'm al ritual de les entrevistes és una autèntica tortura. Vaig envellir deu anys.

Escriure és estar sol. Per aconseguir un estat receptiu s'ha de procurar estar buit, al més buit possible. I jo, com que sóc una bèstia literària, necessito solitud.

Em definiria com una escriptora a qui li interessa, més que uns temes determinats, la condició humana. Els temes no m'interessen gaire perquè fujo dels misatges com de la pesta. No vull influir ningú, jo. En tinc prou de presentar coses i fets. Ara bé, no m'ho puc inventar, tampoc. Respiro amb els meus pulmons. Sense voler, hi surts tu a les novel·les. Tot escriptor és mític, precisament, perquè fa una tria quan escriu. Jo no puc fugir del meu món ni del meu interior. És clar: la meua personalitat és als llibres.

Si tingués la intenció d'escriure autobiogràficament, escriuria les meves memòries, però per escriure les meves memòries hauria d'interessarme jo (jo no m'interesso gens). No m'agrada parlar de la meua vida. La meua vida íntima és meua i, en principi, no m'interessa. Fujo d'entristir-me i emocionar-me. D'un escriptor, el que és important és la seva obra.*

PILAR AYMERICH

Al costat del seu avi, una de les figures importants en l'educació de Rodoreda. A dalt, al llarg d'un dinar familiar a la casa